

NORGES HØYESTERETT

Den 30. august 2024 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Bergsjø, Bergh og Hellerslia i

HR-2024-1559-U, (sak nr. 24-101245STR-HRET), straffesak, anke over beslutning:

A (advokat John Christian Elden)

mot

Påtalemyndigheten (statsadvokat Hulda Olsen Karlsdottir)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens beslutning om å nekte deler av en anke i straffesak fremmet, jf. straffeprosessloven § 321 andre ledd.
- (2) A er tiltalt for overtredelse av:

«**I Straffeloven § 314**

for å ha hatt seksuell omgang med fosterbarn eller en person under 18 år som står under hans omsorg, myndighet eller oppsikt.

Grunnlag:

I perioden fra januar 2019 til 6. mai 2019 i X 0 i Y, hadde hun gjentatte ganger samleie med B, født 00.00.2001. B var hennes fosterbarn og bodde i hennes hjem frem til 1. november 2018. Deretter bodde han i en hybelleilighet i samme hus, og han var i hele perioden under hennes omsorg.

II Straffeloven § 295

for å ha skaffet seg seksuell omgang ved misbruk av stilling, avhengighetsforhold eller tillitsforhold.

Grunnlag:

I perioden fra 7. mai 2019 til februar 2021 i X 0 i Y, skaffet hun seg gjentatte ganger samleie med B, født 00.00.2001, ved å utnytte sin rolle som hans nærmeste omsorgsperson og utleier.»

- (3) Romerike og Glåmdal tingrett avsa 18. mars 2024 dom der A ble funnet skyldig etter begge postene i tiltalen. Slutningen lyder slik:

- «1. A, født 00.00.1980, dømmes for overtredelse av straffeloven § 314 og straffeloven § 295 til fengsel i 2 år og 2 måneder, jf. straffeloven § 79 bokstav a. Varetekt kommer til fradrag i straffen med 3 dager, jf. straffeloven § 83.
- 2. A, født 00.00.1980, betaler innen 14 dager fra forkynningen av dommen oppreisningserstatning til B, født 7. mai 2001, med 240 000 kroner.
- 3. A, født 00.00.1980, dømmes til å betale sakskostnader til det offentlige med 5 000 kroner.»

- (4) I tingretten var det dissens om skyldspørsmålet under begge tiltalepostene.
- (5) A anket over saksbehandlingen, bevisbedømmelsen, lovanvendelsen og straffutmålingen. Hun begjærte også ny behandling av det sivile kravet.
- (6) Eidsivating lagmannsrett avsa 29. april 2024 beslutning om at anken nektes fremmet.
- (7) A anket lagmannsrettens beslutning 14. mai 2024. Lagmannsretten ble samtidig bedt om å vurdere omgjøring av beslutningen.
- (8) A har anført at det er uklart om lagmannsretten har lagt riktig terskel til grunn for sin ankesiling, og at troverdigheten av tiltaltes og fornærmedes forklaringer ikke kan vurderes uten muntlige forhandlinger. Det er vist til at saken er alvorlig, og at det var dissens i tingretten. Bevissituasjonen er ikke åpenbar eller klar, og viktige bevis er ikke kommentert. Om straffutmålingen er det vist til flere momenter som det burde vært tatt mer hensyn til.
- (9) I anken og etterfølgende prosesskriv er det dessuten stilt spørsmål ved fornærmedes reelle alder. Forsvarer har anført at det foreligger uklarheter som gjør at anken over både post I og II i tiltalen må fremmes.
- (10) *Påtalemyndigheten* har inngitt merknader. Det er anført at lagmannsretten ikke har begått saksbehandlingsfeil, og at det heller ikke er grunnlag for omgjøring av lagmannsrettens beslutning. Anken påstås forkastet.
- (11) Eidsivating lagmannsrett avsa 29. april 2024 beslutning der den opprinnelige ankenektelsen ble delvis omgjort. Slutningen lyder slik:

«Anken over skyldspørsmålet for tiltalens post I og anken over bevisbedømmelsen under straffespørsmålet for tiltalens post II henvises til ankeforhandling. For øvrig tas begjæringen om omgjøring ikke til følge.»
- (12) Anken over de delene av ankenektelsen som er opprettholdt, er etter dette sendt til Høyesterett.
- (13) I prosesskriv til Høyesterett har forsvarer anført at anken over skyldspørsmålet for post II må fremmes når post I er fremmet.
- (14) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling, jf. straffeprosessloven § 321 femte ledd. Dette omfatter blant annet spørsmålet om hvorvidt anken skal fremmes er vurdert etter riktig vurderingstema og om det skjønn lagmannsretten har utøvd, er forsvarlig – herunder om det ut fra retts- og

bevissspørsmålene var forsvarlig å nekte anken fremmet etter en skriftlig og forenklet behandling, jf. HR-2020-1269-U avsnitt 16 og HR-2021-2058-A.

- (15) Fornærmede, B, kom til Norge som enslig mindreårig asylsøker i 2015. I 2016 flyttet han inn på et døgnbemannet bosenter der tiltalte, A, var ansatt. B flyttet i juni 2018 hjem til A og hennes familie. I perioden 26. juni 2018 til 1. november 2018 var A og hennes ektefelle fosterforeldre for B. Etter dette fortsatte han å bo i familiens hus, men nå i en separat hybel med oppfølging fra barnevernet.
- (16) B er registrert med fødselsdato 00.00.2001. Ut fra dette fylte han 18 år 00.00.2019. Barnevernet fattet nytt vedtak om fortsettelse av plasseringen i hybelen etter fylte 18 år. Han ble boende der frem til våren 2021.
- (17) Det er uomstridt at A og B hadde et seksuelt forhold mens han bodde i huset hos henne, og at de gjentatte ganger hadde samleie. Det er imidlertid omtvistet når den seksuelle omgangen startet. Tingretten fant det bevist at første samleie var før november 2018, altså noe tidligere enn det gjerningsbeskrivelsen i post I bygger på. A har forklart at hun ikke husker om første gang var før eller etter 7. mai 2019.
- (18) Tingrettens domfellelse etter tiltalen post I bygger på at det skjedde seksuell omgang før B fylte 18 år. Under tingrettens behandling la man til grunn at 18-årsdagen var 00.00.2019. Dette var heller ikke problematisert før lagmannsretten avsa sin beslutning 29. april 2024. Spørsmålet ble først tatt opp i anken 14. mai 2024.
- (19) Lagmannsrettens omgjøring av ankenektelsen for tiltalen post I er begrunnet i den tvilen om Bs alder som er reist etter at rettens opprinnelige beslutning forelå. Dersom B faktisk er født tidligere enn 00.00.2001, kan det avgjørende tidspunktet for domfellelse etter tiltalen post I bli tidligere enn det domfellelsen i tingretten bygger på.
- (20) I sin beslutning 24. juni 2024 uttaler lagmannsretten følgende om forholdet mellom tiltalen post I og II:

«Lagmannsretten har vurdert, men finner ikke grunnlag for å omgjøre beslutningen om ikke å henvise anken over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for tiltalens post II, straffeloven § 295. Det er på det rene at tiltalte og fornærmede hadde seksuell omgang med hverandre etter 00.00.2019 til 2021. Det er heller ikke tvilsomt at fornærmede i denne perioden var i et avhengighetsforhold til tiltalte og at tiltalte forsettlig misbrukte dette til å skaffe seg seksuell omgang. Lagmannsretten viser her til sin begrunnelse i beslutningen av 29. april 2024, som fortsatt er dekkende. Usikkerheten knyttet til fornærmedes alder, herunder om han i 2018 reelt sett oppfylte vilkårene for en fosterhjemsplassing, endrer ikke lagmannsrettens syn. [...]

Lagmannsretten finner heller ikke at det er en slik innbyrdes sammenheng mellom skyldspørsmålet for post I og II, som tilsier at anken over skyldspørsmålet for post II også må behandles på ny.»

- (21) Domfellelse etter straffeloven § 295 i samsvar med tiltalen post II krever at A forsettlig har misbrukt et avhengighetsforhold som B har hatt til henne. A bestrider at det forelå et slikt avhengighetsforhold i den aktuelle perioden.

- (22) Innledningsvis i sin drøftelse av vilkåret om avhengighetsforhold uttaler tingrettens flertall blant annet:
- «Flertallet viser til beskrivelsen ovenfor under post I av den nære omsorgsrollen hun hadde overfor fornærmede gjennom flere år som er relevant også etter post II.»
- (23) Videre bygger flertallet på at misbruk av et overmaktsforhold «startet i perioden forut for tiltalte fylte 18» og «fortsatte etter at fornærmede fylte 18 år, 00.00.2019».
- (24) I lagmannsrettens første beslutning 29. april 2024, da anken i sin helhet ble nektet fremmet, uttaler lagmannsretten i sin drøftelse av om det forelå et avhengighetsforhold blant annet:
- «Lagmannsretten har ved vurderingen tatt utgangspunkt i at den seksuelle omgangen startet da tiltalte var 17 år, og at tiltalte frem til 2021 åpenbart var hans nærmeste voksenkontakt.»
- (25) Både i tingrettens dom og i lagmannsrettens beslutning om å nekte anken over post II fremmet, er det dermed ved vurderingen av om det forelå et avhengighetsforhold tatt som et sentralt utgangspunkt at den seksuelle omgangen startet før B fylte 18 år.
- (26) At As anke nå er tillatt fremmet for lagmannsretten når det gjelder post I, medfører at det skal skje en fullstendig ny prøving av om den seksuelle omgangen mellom A og B startet før han fylte 18 år. Dette omfatter i tillegg til spørsmålet om når B faktisk fylte 18 år, en ny prøving av på hvilket tidspunkt den seksuelle omgangen fant sted.
- (27) Tingretten har som påpekt bygd sin drøftelse av om det forelå et avhengighetsforhold på at den seksuelle omgangen startet før B fylte 18 år. Etter ankeutvalgets syn foreligger det en slik sammenheng mellom tiltalepostene at det når anken over tiltalen post I er fremmet, ikke er forsvarlig å nekte å fremme anken over post II. Prøvingen av om vilkårene for domfellelse etter tiltalen post II er oppfylt, må i denne saken skje blant annet på grunnlag av det faktum som finnes bevist knyttet til tiltalen post I.
- (28) Etter dette må lagmannsrettens beslutning om å nekte anken over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for tiltalen post II oppheves.
- (29) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens beslutning om å nekte fremmet anken over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for tiltalen post II oppheves.

Espen Bergh
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Thom Arne Hellerslia
(sign.)